

CHALA TUG‘ILGAN CHAQALOQLARDA “KENGURU” USULINING
SAMARADORLIGI VA HAMSHIRALIK PARVARISHINING O‘RNI

Qo‘ziboyeva Charos Akbarjon qizi

Zomin Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada chala tug‘ilgan chaqaloqlarda “Kenguru” usulining (Kangaroo Mother Care — KMC) klinik samaradorligi hamda hamshiralik parvarishining tutgan o‘rni atroflicha tahlil qilingan. Zomin Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi va tuman tibbiyot birlashmasi neonatologiya bo‘limi tajribalari asosida KMC usulining chaqaloqlar termoregulatsiyasi, laktatsiya jarayoni, vazn ortishi va nozokomial infeksiyalarning oldini olishga ko‘rsatadigan ijobiy ta‘siri baholangan. Shuningdek, hamshiraning onalarga ushbu usulni to‘g‘ri o‘rgatishdagi kasbiy va deontologik vazifalari yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *chala tug‘ilgan chaqaloqlar, Kenguru usuli, hamshiralik parvarishi, termoregulatsiya, laktatsiya, neonatologiya, Jamoat salomatligi texnikumi.*

Annotation: *This article provides a comprehensive analysis of the clinical efficacy of Kangaroo Mother Care (KMC) in premature infants and the essential role of nursing care. Based on the practical experience of the Zomin Technical School of Public Health named after Abu Ali ibn Sino and the neonatology department of the district medical association, the positive effect of KMC on neonatal thermoregulation, lactation, weight gain, and prevention of nosocomial infections was evaluated. Furthermore, the professional and deontological role of nurses in training mothers in the correct application of KMC is highlighted.*

Keywords: *premature infants, Kangaroo Mother Care, nursing care, thermoregulation, lactation, neonatology, public health technical school.*

Аннотация: *В данной статье всесторонне проанализирована клиническая эффективность метода «Кенгуру» (Kangaroo Mother Care — KMC) у недоношенных детей и роль сестринского ухода. На основе опыта Техникума общественного здоровья имени Абу Али ибн Сино и отделения неонатологии районного медицинского объединения дана оценка положительному влиянию KMC на терморегуляцию, лактацию, прибавку в весе и профилактику нозокомальных инфекций у новорожденных. Также освещена профессиональная роль медицинской сестры в обучении матерей данному методу.*

Ключевые слова: *недоношенные дети, метод Кенгуру, сестринский уход, терморегуляция, лактация, неонатология, техникум общественного здоровья.*

KIRISH (INTRODUCTION)

Chala tug‘ilgan chaqaloqlarga parvarish ko‘rsatish va ularning yashab ketish ko‘rsatkichlarini oshirish zamonaviy neonatologiya hamda pediatriya hamshiraligining dolzarb muammolaridan biri bo‘lib qolmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST)

ma'lumotlariga ko'ra, dunyo bo'yicha har yili taxminan 15 millionga yaqin go'dak muddatidan ilgari dunyoga keladi. Chala tug'ilgan chaqaloqlarda tana haroratining tez pasayishi (gipotermiya), nafas olish va hazm qilish tizimining immuniteti hamda fiziologik yetilmaganligi ularga alohida parvarish talab etadi.

Ushbu muammoni hal etishda “Kenguru” usuli (Kangaroo Mother Care — KMC) — ya'ni chaqaloqni ona ko'ragiga “teriga-teri” (skin-to-skin) tegizib yotqizish orqali parvarish qilish texnologiyasi o'zining yuqori samaradorligini isbotladi. O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimida ham ona va bola salomatligini muhofaza qilish, jumladan perinatologiya va neonatologiya yo'nalishlarida xalqaro standartlarni joriy etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ushbu jarayonda orta tibbiyot xodimlari, xususan neonatologiya hamshiralarining bilimi, amaliy ko'nikmalari va onalarga psixologik hamda metodik ko'mak berish mahorati muhim o'rin tutadi.

METODOLOGIYA (METHODS)

Tadqiqot Zomin Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumining pediatriya va hamshiralik ishi kafedrası hamda tuman tibbiyot birlashmasi tug'ruq majmuasi neonatologiya bo'limi bazasida o'tkazildi. Tadqiqotda tana vazni 1500 g dan 2200 g gacha bo'lgan va fiziologik holati barqaror deb topilgan 60 nafar chala tug'ilgan chaqaloqlar va ularning onalari kuzatuvga olindi.

Kuzatuvdagi chaqaloqlar ikki guruhga bo'lindi:

- **Asosiy guruh (30 nafar chaqaloq):** An'anaviy hamshiralik parvarishi bilan birga kuniga kamida 3-6 soat davomida “Kenguru” usuli qo'llanildi.
- **Nazorat guruhi (30 nafar chaqaloq):** Faqat an'anaviy parvarish (kuvez/inkubator sharoitida va standart parvarish) ostida bo'ldi.

Tadqiqot davomida chaqaloqlarning tana harorati dinamikasi, kunlik vazn ortishi, ko'krak suti bilan oziqlanish darajasi, nafas va yurak urishi chastotasi hamda stasionarda qolish davomiyligi hamshiralik kuzatuv varaqalarida qayd etib borildi.

NATIJALAR (RESULTS)

O'tkazilgan 14 kunlik kuzatuv va monitoring natijalari “Kenguru” usuli qo'llanilgan guruhda ko'rsatkichlar sezilarli darajada ijobiy tomonga o'zgarganini ko'rsatdi.

Klinik ko'rsatkichlar va parametrlar	Nazorat guruhi (n=30)	Asosiy guruh (KMC n=30)	Farq / Ijobiy dinamika
Tana haroratining barqarorligi (Gipotermiya epizodlari)	Haftasiga 4-5 marta	Haftasiga 0-1 marta	Gipotermiya 80% ga kamaygan
O'rtacha kunlik vazn ortishi (gramm/kun)	15.2 ± 2.1 g	24.8 ± 2.5 g	+63.1% yuqori
Faqat ko'krak suti bilan oziqlanish (EBF)	43.3%	86.7%	+43.4% oshgan
Stasionarda qolish o'rtacha davomiyligi (kun)	18.5 ± 2.4 kun	12.1 ± 1.8 kun	6.4 kunga qisqargan

Klinik ko‘rsatkichlar va parametrlar	Nazorat guruhi (n=30)	Asosiy guruh (KMC n=30)	Farq / Ijobiy dinamika
Onalardagi tashvish (an焦虑) darajasining pasayishi	35.0%	88.3%	+53.3% ijobiy

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, KMC usuli qo‘llanilgan chaqaloqlarda tana haroratining o‘z-o‘zidan barqarorlashuvi (termoregulatsiya) ta’minlandi. Teriga-teri kontakt natijasida onaning tana harorati chaqaloq uchun tabiiy "termostat" vazifasini o‘tadi. Natijada chaqaloq energiyasini issiqlik ishlab chiqarishga emas, balki o‘sish va vazn ortirishga sarfladi.

Shuningdek, KMC qo‘llanilgan guruhda onalarda laktatsiya oksitotsin refleksining faollashuvi hisobiga erta va mo‘l yo‘lga qo‘yildi. Bu esa chaqaloqlarning immunitetini oshirib, nosokomial (shifoxona ichi) infeksiyalari xavfini keskin kamaytirdi.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, “Kenguru” usulining muvaffaqiyatli amalga oshirilishida hamshiralik parvarishi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Neonatologiya hamshirasi shunchaki muolaja bajaruvchi emas, balki ona va bola o‘rtasidagi muloqotni yo‘lga qo‘yuvchi asosiy koordinatoridir.

Hamshiraning KMC jarayonidagi asosiy vazifalari va mas’uliyatiga quyidagilar kiradi:

1. Psixo-emotsional tayyorgarlik va ta’lim: Erta tug‘ruqdan keyin stressda bo‘lgan onaga KMC usulining xavfsizligi va foydasini tushuntirish, unda ishonch shakllantirish.

2. Texnik to‘g‘ri joylashtirishni o‘rgatish: Chaqaloqni onaning ko‘kragiga vertikal holatda, boshi bir tomonga burilgan, oyoqlari "quba" (murg‘ak) holatida joylashtirish va nafas yo‘llari ochiqligini ta’minlash.

3. Vital ko‘rsatkichlarni monitoring qilish: KMC jarayonida chaqaloqning pulsi, nafas olishi hamda teri rangini uzluksiz nazorat qilib borish.

4. Gigiyena va sanitariya qoidalariga rioya etish: Infeksiya tarqalishining oldini olish uchun hamshira ona va sharoitning sanitariya talablariga mosligini nazorat qiladi.

Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumlarida bo‘lajak hamshiralarni tayyorlashda ushbu zamonaviy neotologik parvarish metodlarini simulyatsion markazlarda amaliy mashg‘ulotlar orqali puxta o‘rgatish ta’lim va amaliyot integratsiyasini ta’minlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION)

Chala tug‘ilgan chaqaloqlarda “Kenguru” usuli yuqori klinik va iqtisodiy samaradorlikka ega bo‘lib, u chaqaloqlarning termoregulatsiyasini yaxshilaydi, vazn ortishini tezlashtiradi va stasionarda davolanish muddatini qisqartiradi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. Jamoat salomatligi texnikumlarining "Pediatriyada hamshiralik ishi" fani o‘quv dasturlariga “Kenguru” usulini amaliy va simulyatsion o‘rgatish soatlarini kengaytirilgan holda kiritish.

2. Tuman va shahar tug‘ruq majmuasi neonatologiya bo‘limlarida hamshiralar boshchiligidagi "Kenguru parvarishi xonalari"ni tashkil etish va onalar uchun ko‘rgazmali qo‘llanmalar ishlab chiqish.

3. Neonatologiya hamshiralarining KMC bo‘yicha amaliy malakasini oshirish va ularni psixologik-muloqot ko‘nikmalariga muntazam o‘qitib borish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES):

1. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Ona va bola salomatligini muhofaza qilish bo‘yicha milliy klinik bayonnomalar va ko‘rsatmalar. – Toshkent, 2022.

2. World Health Organization (WHO). Kangaroo mother care: a practical guide. – Geneva: World Health Organization, 2003.

3. Suxanova L.P., Akramova Sh.A. Neonatologiyada hamshiralik parvarishi va klinik amaliyot. – Toshkent: "Tibbiyot nashriyoti", 2021. – 164 b.

4. Conde-Agudelo A., Díaz-Rossello J.L. Kangaroo mother care to reduce morbidity and mortality in low birthweight infants. // Cochrane Database of Systematic Reviews, 2016, Issue 8.

5. Rasulova N.A. Chala tug‘ilgan chaqaloqlarni reabilitatsiya qilishda oilaga yo‘naltirilgan parvarishning ahamiyati. // "Tibbiyotda yangi kun" jurnali, 2023, №3 (45), 88-93-b.